

Deset let pozneje je stal na Šepčevem grobu lep rezan kamen. Postaviti ga je dal Drejko, novi gospodar na Klancu, mož Šepčeve sestre — Anice. S tem je pri koncu žalostna povest, ali bolje — življenjepis uboge sirote.

Do kruha.

(Krájinska povest; spisal Angelar Zdénčan.)

(Konec.)

V.

Približal se je konec počitnic; Jožek bi imel sedaj iti v tretje leto učiteljišča. Doma je vžil malo veselih dni: sestra je bila tiha, otožna; očeta so že tlačila stara leta, tudi sinova trma ga je bolela, ker ni hotel za gospoda se učiti. Med sosedi pa tudi ni imel skoro nobenega prijatelja. Bil je precej ponosen, da se ni hotel z vsakim méniti, to je pa slabo pričevalo za vsakega dijaka. Zato mu niso bili prijazni. — Konec počitnic sta se ločila in na veke poslovila, oče in sin. Na tem svetu se nista nikdar več videla. Kot da bi oče to slutil, jokal je celo pri slovesu, kakor doslej še nikoli. Ni imel tiste mestne navade, da bi otroka poljuboval, a ljubil ga je tako vroče, kakor more sploh očetovo srce ljubiti. Žalibog, da sin ni vedno v isti meri povračeval očetove ljubezni.

Čez nekaj dni je pa oče od gospodinje v Ljubljani dobil pismo, kjer je pisala, zakaj Jožka ni v šolo, in pristavila, da ga sploh v Ljubljani ni, ker ga tudi v šoli pogrešajo.

Pretresla je ta vest očeta in sestro. Za gotovo sta mislila, da je šel Jožek nazaj v šolo. Oj, sedaj jima dela pa te skrbi! V živi domišljiji sta si naslikala vse grozne nesreče, v katerih se je morebiti sin ponesrečil. Morda je utonil, morebiti je ubit?

Noč in dan se je oče tresel, da bo dobil novico o ponesrečenem sinu, pa zaman. Vsa izpraševanja in poizvedovanja so bila zastonj. Bilo je, kakor da se je v zemljo vdrl. Nihče ni vedel povedati, kam je šel sin.

Te grozne skrbi, stara leta in prestali trudi so slabo uplivali na očetovo zdravje.

Vlegel se je na bolniško posteljo, iz katere ni nikdar več vstal. Vsa požrtvovalna ljubezen hčerina, s katero je v mučni bolezni očetu stregla, ni nič koristila. Da, vroča ljubezen ni mogla zdravja povrniti.

Noč in dan je oče vzdihoval po izgubljenem sinu. Huje kot bolezen bolela je očeta sinova nehvaležnost. Te skrbi, ta negotovost, kje je sin, bila je zanj hujša ko smrt.

Pačani imajo od nekdaj lepo navado, da hodijo h bolnikom čut. Saj veste, bolnikom so noči dolge, zato jim hoté s tem noči nekoliko skrajšati.

Tudi h Brenceljčkovim so radi hodili, da so tolažili bednega očeta. Hudi so bili na neposlušnega sina, ki dela očetu take skrbi. Vsi so govorili, da bo Jožek očeta pod zemljo spravil. Dà, že so ga imeli za morilca.

Nekateri Pačani so pa tudi Brenceljčku to privoščili, češ, iz same pre-
vzetnosti ga je dal v šolo. Prav se mu godi. Pa to ni bilo lepó.

Jožkov oče je pa čimdalje bolj slabel. Poklical je gospoda župnika, da ga je izpovedal in obhajal.

Tudi gospodu župniku je bilo hudo, da je sin tako žalost naredil očetu. Obljubil je očetu, da bo po svojih močeh skušal poiskati sina in ga, če bo mogoče, na pravo pot spraviti. Pisal je tudi župnik res na vse strani, pa brez vspeha. Na sv. Mihaela dan je Brenceljček umrl.

Umr! je silno težko. Do zadnje ure je vedno še, dasi z oslabeledim glasom, klical ime svojega sina. Vedno je še upal v vroči ljubezni očetovi, da bo sin sedaj in sedaj prišel. Varal se je.

Milo je jokala Ančika ob mrzlem truplu očetovem. Mrzlemu kamenu se bi smilila sirota, ki je ostala sama, čisto sama na svetu, ne pa samo ljudem. Vsa vas je pomilovala ubožico.

Čez dva dni so pa zanesli vaški možje na malo paško pokopališče, tja k cerkvi sv. Avgušтина, Jožkovega očeta.

In ko je gospod župnik vrgel trikrat grude na leseno rakev, ko je molil za dušo ranjcega, ni ostalo suho nobeno oko. Ančika se je topila v solzah ob novem grobu. Oj, revica — — —!

Žalostno je bilo odslej življenje pri Brenceljčkovih. K Ančiki se je pri-
selil daljni sorodnik, ki ji je bil za variha odločen, ki je pa doslej gostoval, da ni bila revica čisto sama. Pomagal ji je tudi kmetovati.

Lepo navado imajo na Slovenskem, da hodijo za mrtvimi skozi osem
dnij molit.

Tudi h Brenceljčkovim so hodili.

Osmi dan pa dobi kar nenadoma Ančika pismo od — brata Jožka. Pisano je bilo na očeta. Da pa bodo mladi čitatelji spoznali, da Jožek vendar ni imel tako izprijenega srca, je priobčujem v celoti.

Pismo se glasi doslovno:

Ljubi oče!

*Odpustite mi, preljubi oče, nehvaležnost, s katero sem Vas raz-
žalil. Srce mi ne dá miru, dokler Vam vsega ne povem. Huda vest,
katera me muči, je hujša kot vsaka kazen.*

*Popustil sem brez Vaše vednosti šolo in sem šel v Trst. Sedaj
bivam tukaj in delam na kolodvoru. Jaz sam ne vém, kaj me je
zavedlo, da sem to storil: v šolo mi ni dalo srce da bi šel. Sedaj
se pa bridko kesam tega.*

*Po dnevi mi ne dá huda vest miru, prsi mi hoče razgnati,
da sem Vas tako razžalil. Po noči pa ne morem zatisniti očesa;
če pa za trenutje zaspim, stopi pred-me Vaš obraz, tako mrtvaško-
bled, in Vaša desnica mi preti kazen.*

To me tako boli, da Vas moram odpuščanja prositi. Pustil sem Vas bolehné; menda niso vendar resnične one grozne sanje. Gorjé mi, če bi Vas umoril s svojo nehvaležnostjo.

Lepo Vas prosim, da mi takoj odpišite in odpustite. Takoj potem hočem iti nazaj v Ljubljano, da popravim svoj pregrešek.

Usmilite se Svojega nepokornega sina. Srčen pozdrav Vam in ljubi sestri
od Vašega skesanega sina

Jožka P

Solzé so polile ljubečo sestro, ko je brala bratovo pismo. Seveda, vse mu je odpustila, ker je videla, da se je poboljšal.

Toda njega, kateremu je bilo pismo namenjeno, ni bilo več med živimi. Tam na vaškem pokopališču pod težko zemeljsko grudo je spalo blago očetovo srce, ki je do zadnjega trenutka bilo za sinovo srečo. A sedaj ne bîje več. Njega ne vzdrami ne sinov jok, ne hčerin stok.

Ali bo odpustil oče sinu?

Gotovo! Saj je do zadnje ure klical sinovo ime, saj ga bi bil rad pritisnil na svoje očetovsko srce. Dà, to srce mu je že zdavno odpustilo. Da, prav za prav ga oče še nikdar sovražil ni. In gotovo je blagi oče gori nad zemeljskimi višinami prosil nebeškega Očeta, da dá sinu izpreobrnjenje. In res, sin se je poboljšal, sin se je skesal. Blagi oče!

VI.

Sestra je Jožku precej odpisala. Sporočila mu je pregrozno vest, da je predragi oče na veke zaspal. Pisala mu je tudi, da mu je vse odpustil, da da je do zadnje ure klical njegovo ime. Končno ga je prosila, naj gre nazaj v šolo, naj ji izpolni vsaj jedino to prošnjo.

Kot blisek iz jasnega neba zadela je ta novica sinovo srce. Saj je vendar ljubil prisrčno svojega očeta; sedaj je šele vedel, kaj je zgubil z očetom. Najhujša bôl zanj pa je bila, ker si je očitil, da je on umoril svojega dobrega očeta, če pa umoril ne, pa mu vsaj smrt pospešil. Nekaj dnij ni mogel ne jesti, ne delati, ne spati.

Kot hladilno mazilo za njegovo obupano srce je bilo vendar tolažilo, da mu je oče odpustil. Šel je nazaj v Ljubljano in prosil, da bi ga vsprejeli.

Sicer je že mesec dnij zamudil, pa ker je Jožek vse odkritosrčno ravnatelju povedal, usmilit se ga je in vsprejel. Uvidel je gospod ravnatelj, da ima Jožek še v sebi dobre in zdrave kali, da tega ni storil tolikanj iz hudobije, kolikanj iz mladostne lahkomiselnosti. In taki mladeniči niso še izgubljeni, ako jih zná vajena roka po pravi poti voditi.

Minili sta dve leti. Jožek, ki je bil odslej jako marljiv, je postal učitelj. Dospel je po mnogih trudi in težavah vendar-le do zaželenega smotra — do svojega kruha.

Že dve leti ga ni bilo nič domov. Sram ga je bilo pred sovaščani, ker ga bodo gotovo vsi smatrali za morilca očetovega. Sedaj pa je hotel z dejanjskim

življenjem pokazati, da se je poboljšal, da ni več oni preširni in lahkoživi Jožek ko nekdanj.

Prišel je kot učitelj na zadnje počitnice v domačo vas. Kajpada, ljudje so ga s kraja nezaupno gledali. Ko so pa videli, da Jožek dostikrat kleči ob lepo okrašenem očetovem grobu in moli za dušo onega, ki spi pod to zeleno rušo, in kateri ga je tako prisrčno ljubil, odpustili so mu vsi vaščani.

Bil je pa Jožek tudi ves drugačen. Prijazno je govoril z vsakim sosedom in otroke je jako ljubil. Sam je sadil cvetlice na očetov grob, da je bil najlepši, in kupil je tudi lep nagrobni križ.

H koncu povesti nimam mnogo pristaviti. Počitnice so bile kratke. Prišel je kmalu na službo tja nekam na vinorodno Dolenjsko. Od sestre pa se ni mogel ločiti. Prodala je torej hišo — bila je že dovolj stara, da ni variha potrebovala — poplačala dolge in je odšla z bratom na Dolenjsko.

Vsako leto pa prideta za nekaj dnij na Pako, da okrasita dragi očetov grob.

Vsi ljudje ju spoštujejo in z nekakim ponosom imenujejo nekdanjega Jožka, ki je pa sedaj že velik Jožef, naš gospod učitelj. Na tihem gotovo zdihnejo večkrat, zakaj sami niso dali kekega sina v šolo, da bi postal tudi tako srečen.

Dà, srečna sta Jože in njegova sestra Ančika. Gotovo ni bila zaman prošnja ranjcega očeta.

* * *

Tako pride, dragi čitatelji, marsikdo šele po mnogih trudih do svojega kruha. Pa saj je tudi sladko, ako ima človek zavest, da je po mnogih težavah postal to, kar je želel. Srečno je srce, saj v njem prebiva Bog, srečno je tudi telo, ki se je pošteno trudilo. Bog naj dà vsem nam srečo, katero v neskaljeni meri uživata Jožef in Ančika. Bog daj!

Vrnitev.

Oz dimnaste tovarnice
Prihaja delavec, mlad mož.
Oči so motne mu in kalne,
A lice velo, brez krvi.
Visé roke mu ob straneh
Izmučene in brez moči;
Ne gre po koncu, kvišku z glavo,
Poveša jo in vrat uklanja,
Šibé se mu do tal kolena.

„Usmili se me, dobri Bog,
In angelja mi svojega
Pošlji, da reši me trpljenja,
Da reši bēde me velike.

Ko vse je srečno, ko življenja
Na svetu vse se veseli,
Le jaz, le jaz želim si smrti.
Tam v dimasti tovarnici
Od jutra do noči se trudim,
A kdo mi plača trud in delo,
Trpim-li naj tako do groba?
Če drugi nimajo srca,
Ti, dobri Bog, se me usmili!“
Ječí ubogi mož in dušo
Objema temen mu oblak.

— — — — —
Pobit se vrne mladi mož,
Pobit prestopi prag domači.